

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
4/2006 vp**

Hallituksen esitys laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä helmikuuta 2006 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta (HE 226/2006 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Liisa Katajamäki, johtaja Leo Suomaa ja neuvotteleva virkamies Pia Jokinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Tarja Kröger, työministeriö

- yli-insinööri Kaisa Kauko, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Lauri Gröndahl, Uudenmaan työsuojelupiiri
- tutkimus- ja tilastosihteeri Katja Veirto, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
- työmarkkinajohtaja Jari Forss, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHR ry
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät ry
- ympäristöterveyspäällikkö Antti Pönkä, Helsingin kaupungin ympäristökeskus
- ylitarkastaja Jaakko Kuustonen, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus STTV
- pääluottamusmies, työsuojeluvaltuutettu Erja Backman, Restel Oy
- toimitusjohtaja Mika Lanne, Cafe Anton.

HALLITUKSEN ESITYS

Toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ravintoloiden ja muiden ravitsemisliikkeiden sisätilojen tulee olla savuttomia, mutta tupakointi voidaan sallia erillisessä tupakointitilassa.

Tupakointitila tulee toteuttaa siten, että tupakansavun kulkeutuminen muihin sisätiloihin es-

tyy. Ruoan ja juoman tarjoilu ja nauttiminen olisi kielletty tupakointitilassa. Tupakointitilassa voitaisiin suorittaa vain järjestyksen kannalta välttämättömiä toimenpiteitä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä. Esitys edistää merkittävästi ravintolatyöntekijöiden työsuojelua. Ravintolatyöntekijöiden työympäristön savuttomuuden arvioidaan näkyvän nopeasti parantuneena työterveytenä ja sairauspoissaolojen vähentymisenä. Esitys koskee hyvin naisvaltaista työalaa, ja sen avulla voidaan parantaa myös raskaana olevien työntekijöiden tilannetta ja edistää sikiöiden terveyttä.

Ravintolatyöntekijöiden suojele

Työsuojelulainsäädäntö edellyttää, että työntekijät suojellaan tupakansavulta, joka on määriteltä syöpävaaralliseksi aineeksi. Tupakansavuton hengitysilma työpaikalla on jokaisen työntekijän oikeus. Voimassa oleva tupakkalaki on mahdollistanut kohtuullisen hyvin työntekijöiden ja asiakkaiden suojaamisen tahattomalta altistumiselta tupakansavulle useimmilla työpaikoilla, julkisissa tiloissa ja yleisissä kulkuneuvoissa. Ravintoloiden työntekijöiden osalta taivote ei kuitenkaan ole toteutunut.

Työterveyslaitoksen selvitykset osoittavat, että tähänastiset ratkaisut eivät ole onnistuneet suojaamaan ravintoloiden työntekijöitä, vaan heidän altistumisensa on vähentynyt hyvin hitaasti. Tilojen tekniset ratkaisut eivät ole estäneet tupakansavun kulkeutumista. Joka kolmas ravintolatyöntekijä altistuu edelleen tupakansavulle yli neljä tuntia päivässä. Vaikein tilanne on yökerhoissa, tanssiravintoloissa ja pienissä pu-beissa työskentelevillä.

Hankalassa asemassa ovat raskaana olevat työntekijät, joille työpaikalla ei pystytä järjestämään savutonta työtä. Heillä on monesti ainoana vaihtoehtona jääminen erityisäitiysrahalle. Tämä merkitsee ansioiden merkittävää pienentymistä jo pitkäksi aikaa ennen lapsen syntymää. Vielä vaikeampi tilanne on ilman pysyvää työ-

suhdetta ravintoloissa työskentelevillä, joilla voi olla vaikeuksia erityisäitiysrahan saantiedellytysten täyttymisessä.

Työntekijöiden suojaaminen tupakansavulta voidaan toteuttaa joko ravintolan sisätiloja koskevalla täyskiellolla, kuten Norjassa ja Irlannissa, tai sallimalla tupakointi sisätiloissa vain erityisessä tupakointitilassa, kuten esityksessä ehdotetaan. Täyskiellon ongelmana on pidetty muun muassa edestakaisesta ulos ja sisään kulkemisesta aiheutuvia järjestys- ja muita häiriöitä.

Tupakointitilat

Tupakointitilat tulee toteuttaa siten, että savu ei kulkeudu tupakointitilasta muihin tiloihin. Nykyisillä teknisillä ratkaisuilla tupakointitila on mahdollista erottaa muista sisätiloista siten, ettei siellä tapahtuvasta tupakoinnista aiheudu vaaraa työntekijöiden terveydelle.

Uudisrakennuskohteita koskevissa rakentamismääräyksissä edellytetään, että tupakointitilojen poistoilma johdetaan aina erillistä kanavaa pitkin vesikaton yläpuolelle. Tällaisen järjestyksen vaatiminen vanhoissa rakennuksissa voi johtaa hyvin ongelmallisiin tilanteisiin ja kohtuuttomiin kustannuksiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että tupakointitilojen rakentamista koskevissa ohjeissa otetaan huomioon vanhojen rakennusten erityispiirteet niin, ettei tupakointitilojen rakentamisesta niihin aiheudu kohtuuttomia kustannuksia.

Lakiehdotuksessa esitetään kahden vuoden siirtymäaikaa niille elinkeinonharjoittajille, jotka ovat toteuttaneet nykyisen tupakkalain edellyttämät rakenteelliset ja ilmanvaihtoon liittyvät toimenpiteet. Valiokunta pitää ehdotettua siirtymäaikajärjestelyä perusteltuna, jotta lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtyneet ravintolat ehtivät kuolettaa muutostöistä aiheutuneet kustannukset.

Koska tupakointitilassa ei pääsääntöisesti saa työskennellä, siellä ei voida myöskään tarjoilla. Kielto koskee työntekijöiden lisäksi myös elin-

keinonharjoittajaa. Lakiehdotuksen 13 b §:n mukaan myös ruoan tai juoman nauttiminen on tupakointitilassa kiellettyä. Valiokunnan käsityksen mukaan voi olla vaikeaa saada asiakkaat ymmärtämään, miksi he eivät voisi viedä juomaansa tupakointitilaan. Valiokunta esittääkin, että sosiaali- ja terveysvaliokunta vielä harkitsisi, onko kieltö lakiehdotuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta välttämätön. Lain yleisen hyväksyttävyyden kannalta voisi olla perusteltua sallia juoman vieminen tupakointitilaan, jos järjestelyt pystytään tekemään esimerkiksi läpinäkyvien seinien sekä kertakäyttöastioiden käytön ja astioiden palautusjärjestelyiden avulla sellaisiksi, että tupakointitilaa pystytään valvomaan eikä ravintolatyöntekijöiden tarvitse mennä sinne kuin hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa.

Valvonta

Tupakkalain noudattamista valvovat kunnalliset viranomaiset, työsuojeluviranomaiset ja poliisi. Nykyistä tupakkalakia on ollut vaikeaa tai jopa mahdotonta valvoa käytännössä. Tupakansavu on levinnyt ravintoloiden sisätiloissa, vaikka tupakkalain edellyttämät erilliset savuttomat tilat olisi varattu, asianmukaisesti merkitty ja baaritiskeillekin asetettu tupakoinnin kieltöä osoittavat kyltit. Valvonnassa on ollut vaikeaa kiistatomaasti osoittaa savun leviämistä savuttomille alueille. Savun leviämisen todentaminen edel-

lyttäisi useita tunteja kestäviä mittauksia iltaisin ja yöaikaan. Tällaisia mittauksia ei ole voitu käytettävissä olevilla resursseilla kovin laajasti toteuttaa.

Lakiehdotuksen toteutuessa valvonta helpottuu olennaisesti ja vaikeasti tulkittavat baaritiskkejä ja pelitiloja koskevat erillispykälät poistuvat. Tämän arvioidaan helpottavan ja tehostavan muun muassa työsuojeluviranomaisten valvontatoimintaa.

Valiokunta toteaa, että tupakkalain 14 §:n 5 momentti on 1.2.2006 voimaan tulleealla lailla (46/2006) muutettu siten, että siinä viitataan työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettuun lakiin (44/2006). Näin ollen kyseinen momentti tulisi muuttaa esimerkiksi näin kuuluvaksi: "Jollei tässä laissa säädetä toisin, tupakoinnin kieltämistä ja sen rajoittamista koskevan 12 §:n 1 momentin 5 kohdan ja 13 §:n 3 momentin säännösten noudattamista työyhteisössä valvovat työsuojeluviranomaiset siten kuin *työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) säädetään*."

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jukka Gustafsson /sd
vpj. Anne Holmlund /kok
jäs. Sari Essayah /kd
Susanna Haapoja /kesk
Roger Jansson /r
Esa Lahtela /sd

Markus Mustajärvi /vas
Leena Rauhala /kd
Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd
Arto Satonen /kok
Kimmo Tiilikainen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Valiokunnan lausunnossa on todettu, että valiokunnan käsityksen mukaan voi olla vaikeaa saada asiakkaat ymmärtämään, miksi he eivät voisi viedä juomaansa tupakointitilaan. Valiokunta esittää sosiaali- ja terveysvaliokunnan harkittavaksi, onko kiello lakiehdotuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta välttämätön. Valiokunta puolustaa esitystään sillä, että lain yleisen hyväksyttävyyden kannalta voisi olla perusteltua sallia juoman vieminen tupakointitilaan, jos järjestelyt pystytään tekemään esimerkiksi läpinäkyvien seinien sekä kertakäyttöastioiden käytön ja astioiden palautusjärjestelyiden avulla sellai-

siksi, että tupakointitilaa pystytään valvomaan eikä ravintolatyöntekijöiden tarvitse mennä sinne kuin hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa.

Mielestämme kyseinen kohta lausunnossa veisittää lakiehdotuksen päämäärän. Katsomme, että tämä kohta tulisi poistaa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että valiokunnan lausunnon kohta, jossa esitetään sallittavaksi juomien vieminen tupakointitilaan, tulisi poistaa.

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 2006

Sari Essayah /kd
Leena Rauhala /kd